

1. Onder informeel onderwijs vallen ook taallessen, bijbelclubs, scouting, kindernevendiensten, clubs, sportverenigingen, jeugdverenigingen, vogelcursus, bijscholing en folklorellessen. Hoe bent u van plan dit begrip in te kaderen?
2. In de brief van de minister voor primaire en voortgezet onderwijs 'grondrechten in een pluriforme samenleving primair onderwijs van 20 maart 2024 blijkt ook dat de wet niet gericht is op informeel onderwijs in het algemeen maar dat de minister onderscheid maakt in welke informeel onderwijs het gaat. Blijkbaar betreft het alleen informeel onderwijs genoten door kinderen van een andere etnische achtergrond of in ieder geval wiens (groot)ouders een andere taal en cultuur hebben: Er staat in de brief: "Zij helpen kinderen bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden, van een eigen zelfbewustzijn en een eigen identiteit, bijvoorbeeld door hen te leren over de taal en cultuur van hun ouders of grootouders." Hier staat EN een eigen identiteit, niet OF een eigen identiteit. De minister maakt zich hiermee schuldig aan discriminatie. Waarom heeft u voor hiervoor gekozen? Hoe wil de indiener de grondrechten in onze pluriforme samenleving waarborgen?
3. Bovendien beoogt deze wet nog steeds hetzelfde voor elkaar te krijgen als in 2018. Er staat namelijk verder in de brief: "Echter, wanneer er een slechte, kwaadwillende bron achter het informeel onderwijs zit, kan dit negatieve, schadelijke gevolgen hebben voor kinderen." Wat wordt er met bron bedoeld? Over welke slechte en kwaadwillende bron achter het informeel onderwijs heeft de minister het? Welke onderzoeken zijn hiernaar verricht?
4. Signaal gestuurd toezicht is situationeel. Waarom gaat de minister ervan uit dat achter het informeel onderwijs een slechte en kwaadwillende bron kan zitten? Dit wekt de indruk dat de minister nogmaals verwijst naar een eerder vermoeden uit 2018. Ook hieruit blijkt dat er sprake is van discriminatie op grond van godsdienst. Recreatieve vormen van informeel onderwijs lijken buiten het wetsvoorstel te vallen.
5. Er is niet onderbouwd waarom gekozen is voor signaal gestuurd toezicht. Door dezelfde manier van toezicht in voor-en vroegschoolse educatie in Nederland ontbrak juist het actueel beeld op van de kwaliteit volgens Inspectie van het onderwijs. Zijn er positieve ervaringen met signaal gestuurd toezicht?
6. Uit de rechtswetenschap is er veel commentaar gekomen op het wetsvoorstel. Hoogleraren uiten zich over het feit dat meerdere grondrechten worden geschonden. Op welke manier worden alle grondrechten gewaarborgd in dit kader? Is er een partij die de uitvoeringsinstantie onder toezicht heeft?
7. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat nog steeds een groot percentage Nederlanders discriminatie ervaren. Van de bevolking van 15 jaar en ouder heeft 2 procent in het afgelopen jaar zich gediscrimineerd gevoeld door de overheid of door een politicus. In welke mate heeft u rekening gehouden met deze cijfers en de emotionele, lichamelijke, financiële problemen die Nederlanders hierdoor hebben meegemaakt overwogen?
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/ervaren-discriminatie-in-nederland/3-5-discriminatie-door-instanties>
8. Het wetsvoorstel werkt discriminatie in de hand door onderscheid te maken tussen gelovigen en kinderen die een recreatieve vorm van informeel onderwijs genieten. U heeft het zelf over informeel onderwijs genoten door kinderen van een andere etnische achtergrond of in ieder geval wiens (groot)ouders een andere taal en cultuur hebben. Op welke manier bevordert u inclusie en gelijkheid? <https://www.mensenrechten.nl/themas/godsdienst-en-levensovertuiging/moslimdiscriminatie-in-nederland> de cijfers van discriminatie van moslims in Nederland zijn volgens de Europese coördinator (van de Europese Commissie)

zorgwekkend genoemd. Hierin wordt van de overheid verwacht neutraal te zijn en maatregelen te nemen die volgen uit haar mensenrechtelijke verplichtingen. Welke maatregelen heeft het ministerie genomen in het kader hiervan? Welke maatregelen heeft het ministerie in het kader van deze wet rekening gehouden met haar mensenrechtelijke verplichtingen?

9. Tekenles, turnles, taallessen, bijbelclubs, scouting, kindernevendiensten, clubs, sportverenigingen, jeugdverenigingen, vogelcursus, bijscholing en folklorellessen zijn ook vormen van informeel onderwijs. Wordt iemand iets aangerekend als het feit niet in het lesmateriaal voorkomt maar bijvoorbeeld op een sticker staat of een bij een dansclub een haatzaaiend liedje wordt gedraaid? Op welke manier wordt dit de organisatie dan wel de docenten aangerekend?
10. Wordt het ook gerekend tot redelijk vermoeden van discriminatie als een moslim niet wordt toegelaten tot de scouting? Kan hier ook een signaal over worden ingediend?
11. Wordt het ook gerekend tot redelijk vermoeden van discriminatie als een moslim niet wordt toegelaten tot de scouting omdat hij meedoet aan de ramadan? Kan hier ook een signaal over worden ingediend?
12. In het wetsvoorstel wordt de ene keer de Grondwet en de andere keer Europees recht gebruikt. Voorbeeld: niet artikel 6 van de Grondwet (vrijheid van godsdienst en levensovertuiging) wel het Europees recht (artikel 9 EVRM; vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst). De bescherming voor burgers is niet altijd dezelfde. Waarom heeft u gekozen voor deze onderbouwing? Door wie heeft u zich juridisch laten adviseren bij het opstellen van deze wetsvoorstel en wie heeft u gewezen op het gebruik van deze wetten?
13. In 2018 kondigde minister Koolmees aan een verkenning uit te laten voeren naar informele scholing in Nederland die zich richt op taal, cultuur en religie. Aanleiding was berichtgeving in de media dat Turkije weekendscholen in Nederland zou gaan subsidiëren. Dit betrof in alle gevallen moskeeën of islamitische stichtingen. Vervolgens heeft minister Wiersma het stokje overgenomen (<https://nos.nl/artikel/2455217-moslimorganisaties-doen-aangifte-tegen-wiersma-om-schenden-grondwet>). Het kabinet en minister Wiersma wilde sneller kunnen ingrijpen bij weekendscholen. Hierbij verwijst hij naar een onderzoek van Nieuwsuur en NRC uit 2019. Van belang is dat bij godsdienstvrijheid, de staat is verplicht om de verschillende godsdiensten gelijk te behandelen. De staat mag een bepaalde religie niet 'weg-definiëren' (Advies Afdeling advisering van de Raad van State over het wetsvoorstel inzake het verbieden van bepaalde islamitische uitingen in Kamerstukken II 2018/19, 35039, nr 4. Te raadplegen op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35039-4.html>). Met dit voorstel lijkt het op een hetze tegen moslims. Op welke manier bent u van plan dit recht te zetten? Hoe denkt u hier zelf over?
14. Dit wetsvoorstel is in strijd met de geest van de wet om dat u van plan bent theologische geschriften te verbieden. Heeft u de bevoegdheid om dit te verbieden dan wel deze grondrecht te schenden? Op basis van welke bevoegdheid mag de inspectie handelen? Hoe bent u van plan de uitingsvrijheid te waarborgen?
15. Jongeren worden in dit artikel 7 lid 3 GW al beschermd omdat ze jonger dan zestien jaar al bescherming genieten van de goede zeden. Waarom is er aanvullende wetgeving nodig? Het kan zijn dat door de komst van deze wet, er heimelijk onderwijs zal worden gegeven en juist radicaliseren. Hoe hebben jullie dit risico ingeschat? Hoe gaat u dit risico tegen?
16. **Artikel 8 GW** : Vrijheid van vereniging. Zoals politieke partijen hebben ook andere verenigingen de verenigingsvrijheid. Het geeft groep burgers te mogelijkheid deel te nemen

aan het rechtsverkeer en gedachten en ideologieën te uiten. Op grond van artikel 2:20 BW kan een rechtspersoon door de rechter worden verboden indien de doelstelling is strijd is met de openbare orde. Om schending van vele grondrechten tegen te gaan, wordt dit middel terughoudend ingezet. Dit is sinds het einde van de negentiende eeuw nauwelijks succesvol ingezet, zelfs bij clubs die bekend staan als criminele organisatie. Dit heeft allemaal te maken met verenigingsvrijheid en dienst waarde in onze democratische samenleving. Dat het ministerie hier zomaar tussendoor denkt te fietsen is daarom onbegrijpelijk. Hoe verhoudt het wetsvoorstel met verenigingsvrijheid als zelfs criminele organisaties als satudara deze vrijheid genieten met het risico met het risico of gevaar van menig één? De bescherming van minderjarige kinderen lijkt hier een drogreden om de vrijheid van vereniging van de groep moslims te kunnen beperken. Hoe kijkt u hier tegenaan?

17. Teruggesproken naar de 'minder minder' uitspraken van Wilders. Zou die uitspraak wel door de beugel kunnen als deze in het klaslokaal werd geroepen? Zou deze situatie een redelijk vermoeden van haatzaaien of discriminatie (/ aanzetten tot geweld) opleveren?
18. Wilders is vrijgesproken van haatzaaien omdat zijn opzet er niet op was gericht om zijn publiek daartoe aan te sporen. De intentie van de spreker is volgens het gerecht [ECLI:NL:GHDHA:2020:1606 - Gerechtshof Den Haag - 4-9-2020 - Hoger beroep - Strafrecht](#). In welke mate speelt opzet mee in de afweging of sprake is van redelijk vermoeden van haatzaaien of discriminatie (/ aanzetten tot geweld)?
19. **Artikel 10 GW : Privacy** Een beperking van het recht op persoonlijke levenssfeer als bedoeld in artikel 10 van de Grondwet mag echter alleen als sprake is van een risico voor een levensbedreigende situatie waardoor het recht op leven in het geding is. (Zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 15 december 2021, ECLI:NL:RVS:2021:2838, r.o. 6.3. De Afdeling advisering van de Raad van State spreekt van een uitzonderlijke (concrete, acute, en levensbedreigende) situatie. Zie daarvoor de Voorlichting over grondwettelijke aspecten van (voorgenomen) crisismaatregelen van 25 mei 2020, *Kamerstukken II 2020/21*, 25 295, 742.)
20. Als een melding gedaan wordt van redelijk vermoeden, dan worden de persoonsgegevens vastgelegd. Is hier een bevoegdheid voor in het kader van deze wet? Op basis van welke wet blijkt deze bevoegdheid?
21. **Artikel 19 GW: Recht op informatie.** Dit wetsvoorstel is een inperking op de toegang tot alternatieve informatiebronnen of onderwijsvormen die buiten de reguliere structuren vallen. Dit kan een inbreuk zijn op de mogelijkheid om verschillende perspectieven te ontvangen en te leren. Hoe gaat de minister het recht op informatie waarborgen?
22. Het beperken van informeel onderwijs zoals dat wordt voorgesteld raakt aan en is moeilijk verenigbaar met nationale en internationale grondrechten waarop de democratische rechtsstaat is gebaseerd, zoals de vrijheid van en het recht op onderwijs, vrijheid van vereniging, het huisrecht en de vrijheid van godsdienst. Bescherming van grondrechten moet in een democratische rechtsstaat ruim worden opgevat, in plaats van beperkt. Dat rijmt op geen enkele manier niet met het onder signaalgericht overheidstoezicht stellen van informeel (religieus) onderwijs. De godsdienstvrijheid kan REEDS beperkt worden aan de straf art 137c-137e en 261-271 Sr. Waarom is er meer voor nodig? Zijn hier probleemgevallen? U hebt aangegeven dat u met deze wet denkt, tijdig in te grijpen. Hoe bent u van plan dit te doen? Grijpt u bij één signaal direct in? Legt u na één signaal een maatregel op? Hoeveel signalen is hiervoor nodig? In het recht, is één getuige geen getuige, is dat bij de onderzoeken die uit dit wetsvoorstellen voortvloeien anders?
23. Compenserende neutraliteit: om de gelijkheid van alle godsdiensten en levensbeschouwingen daadwerkelijk te garanderen kan de overheid in voorkomende

gevallen groepen die achterblijven extra ondersteunen. De overheid zal die extra steun dan wel van geval tot geval moeten beargumenteren, al kan men proberen daar beleid op te voeren: achterstelling of sociale cohesie kunnen dergelijke argumenten zijn. Subsidiëring van (de activiteiten van) moskeekoepels en/of (migranten)kerken kunnen een instrument zijn in deze maatschappijvisie om ongelijkheid weg te nemen en iedereen, ongeacht religieuze of levensbeschouwelijke achtergrond, volwaardig deel te laten nemen aan de samenleving, aldus de notitie¹

24. In stadsdeel Amsterdam West² wordt samengewerkt met de moskeeën in het stadsdeel om de pedagogische kwaliteit en de verbinding tussen de leefwereld van kinderen binnen en buiten de moskee te verbeteren. Het Stadsdeel blijft experimenteren om zo de verbinding met en binding aan de bredere samenleving een duidelijke plek te geven in de lessen, in samenwerking met andere partijen in de pedagogische civil society. Waarom kiest de wetgever niet voor deze aanpak?
25. Dit wetsvoorstel verdraagt zich niet met diverse in de Grondwet en verdragen gewaarborgde fundamentele rechten. In de Nederlandse wetgeving is het begrip “redelijk vermoeden” niet expliciet uiteengezet. In welk opzicht staat dit wetsvoorstel⁵ boven de wet? In de rechtsgebieden dat het wordt gebruikt, wordt dit door een rechter getoetst. In casu wil het Ministerie dit zelf gaan toetsen. Waarom heeft u hiervoor gekozen?
26. Signaal gestuurd toezicht heeft bij de toelagenaffaire voor veel slachtoffers gezorgd. Hoe gaat de indiener van dit wetsvoorstel ditzelfde pad voorkomen?
27. Welke bevoegdheid heeft het ministerie om redelijk vermoeden te toetsen. Acht zij zich evenwaardig en kundig als een voor het leven benoemde rechter?
28. Het recht op bescherming tegen willekeurige inbreuken op grondrechten vereist dat er voldoende en objectief vastgestelde aanwijzingen zijn om de maatregel te nemen. Hoe gaat u dit toetsen?
29. Wie zitten er in de Adviescommissie toezicht informeel onderwijs? Zorgt u ervoor dat de Adviescommissie genoemd in het wetsvoorstel ook een afspiegeling is van de samenleving?

¹ Van der Burg, W. (2009). Het ideaal van de neutrale staat: Inclusieve, exclusieve en compenserende visies op godsdienst en cultuur (Inaugurale rede Erasmus Universiteit Rotterdam). Den Haag: Boom Juridische uitgevers

² Hamdi, A., Pels, T., & ElJaouhari, S. (2017). Informeel Islamitisch onderwijs in Amsterdam-West. Quick scan van het pedagogisch klimaat, de inhoud en inrichting van informeel moskee-onderwijs in Amsterdam-West. Utrecht: Verwey-Jonker instituut.